

Список використаних джерел:

1. Міжнародна миротворча діяльність МВС України / Спеціальний миротворчий центр НАВС [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.naiuu.kiev.ua/smc/index.php/ua/mizhnarodna-myrotvorcha-diialnist-mvs-ukrainy.html>
2. Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки: закон України від 23.04.1999 № 613-XIV [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/613-14>
3. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 року № 580-VIII [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
4. Положення про національний персонал МВС України: затвердж. Наказом МВС України від 07.12.2003 року № 1490 [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0277-04>

Викладач кафедри теорії держави та права НАВС, к.ю.н.

Назаренко Ольга Анатоліївна

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Незважаючи на чисельну кількість наукових досліджень присвячених визначенню права, які здійснювалися на різних історичних етапах, зростає потреба у проведенні на рівні теорії аналізу усталених поглядів, які б відображали особливості сучасного суспільного життя. Новий етап соціального розвитку демонструє той факт, що пошук універсального розуміння права продовжує залишатися одним з найбільш провідних завдань юридичній науці України та інших європейських держав. У сучасному світі право розглядається як одне з ключових питань, щонайменше високу пріоритетність та потребує особливої уваги на шляху до побудови демократичних засад людського буття. Протягом багатьох історичних періодів наукові праці видатних просвітителів були основоположним джерелом знань, які й закріплювали різні ідеї та погляди на визначення права. На основі плюралізму юридичних концепцій вчені намагались розкрити унікальні особливості права, як складного та унікального суспільного феномену.

Важливо зазначити, що для розвитку всієї людської цивілізації має значення забезпечення на засадах права охорони її прав та інтересів, що сприятиме створенню громадянського суспільства. Філософи та правники кінця XVIII ст. (Кант, А. Фейєрбах, Гоффбауер, Захарія) вважали, що право повинно піклуватися тільки про охорону зовнішньої свободи і дозволяти все, що прямо не шкодить їй. Видатний вчений І. Г. Фіхте у своїх наукових пошуках вводить поняття загального права, яке містить в собі все те, що відноситься до свободи і особистості розумної істоти, що Фіхте називає основним правом. Таке право містить в собі: 1) право на тілесну недоторканість особи; 2) право на безперервну охорону нашого вільного впливу на чуттєвий світ [7, с.328; 253]. М.Ф. Владимирський-Буданов вважав, що першоджерелом права є природа людина, яка підпорядковується таким самим законам, як і природа органічна та неорганічна. Тому « право на першій стадії є відчуттям», потім воно проходить через свідомість і перетворюється з явища природи на дію волі [3, с. 80]. У подальшому сформовані науковцями визначення права при розкритті свого змісту спираються на місце та значення свободи, яка корегується нормою права.

Варто зосередити погляд на представниках юридичної думки XIX-XX століть, що здійснили безумовний вплив на сьогодишнє розуміння права. Так, вагомих внесок залишила наукова спадщина Є.М. Трубецького, який вважав, що перша і головна задача юридичної енциклопедії полягає у визначенні самого поняття про право. Не з'ясувавши, що таке право взагалі, всі судження про ті чи інші конкретні види права будуть страждати від неясності, відсутності певного наукового змісту. Звідси – перше і саме загальне визначення права: право є порядком, регулюючий відносини між окремими особами в суспільстві. Істотною властивістю права є правило або норма, обмежуюча свободу. Таким чином, сутність права проявляється в двох основних проявах або функціях: з однієї сторони, воно представляє, надає особі відому сферу свободи; з другої сторони,

воно обмежує цю сферу приписів, низкою обов'язкових правил. Право є зовнішньою свободою, наданою і обмеженою нормою [8, с. 229-233]. Під правом в об'єктивному значенні Є.В. Спекторський розумів так зване позитивне право, тобто сукупність загальних юридичних норм, визнаних обов'язковими в тій чи іншій державі. Правом у суб'єктивному значенні, на його думку, є приватні відносини домагання і обов'язки між окремими особами [3, с.140-141]. Виходячи із запропонованих визначень, можна зробити висновок, що вони є досить схожими між собою. Навіть інколи переплітаються один з одним за наданою характеристикою щодо особливостей розуміння. Незважаючи на таку зовнішню наближеність, юридична наука з часом формує бачення права з огляду на історичні зміни та пануючий характер суспільних відносинах.

Звісно наукові підходи до визначення права не обмежуються тільки рівністю, свободою та владним характером, але й зачіпають морально-етичні критерії, які сприяють досягненню та встановленню справедливості. Формування цілісного уявлення про право відбувається шляхом гармонійного поєднання всіх вище зазначених елементів. Сучасна правнича думка приділяє особливу увагу посиленню справедливості. Так, А.Т. Боннер вважає, що під правом слід розуміти не будь-який закон, не будь-яку норму, а нормативно закріплену справедливість. Справедливість визначає зміст права. Коли нормативне закріплення отримує несправедлива ідея, то законом вона стає, а правом – ні [1, с. 21]. Слід погодитись з точкою зору В. Самохвалова про те, що справедливим може бути лише правовий закон, а діяти по справедливості – це означає діяти за правом, відповідно до його всезагального масштабу і однаково рівних для всіх норм [6, с. 107]. Позитивна організація суспільного життя пов'язується з побудовою високих моральних якостей та увагою до виховання духовної і соціальної єдності народу, нейтралізації негативних течій і антидемократичних тенденцій перешкоджаючих встановленню справедливості.

Призначення права полягає в утвердженні демократії, політичного плюралізму, забезпечення прав і свобод громадян. На думку М.С. Кельмана та О.Г. Мурашина право – це соціальний регулятор відносин, побудований на уявленні про справедливість, яке є в певний момент у конкретному суспільстві і має загальнообов'язковий, формально визначений, нормативний характер, встановлений або санкціонований державою (населенням у ході референдуму) і гарантований нею. Ознаки права: 1) встановлюється або санкціонується (тобто офіційно схвалюється) державою чи населенням у ході референдуму; 2) відповідність права ідеалам справедливості і свободи; 3) нормативність; 4) забезпеченість можливістю державного примусу; 5) формальна визначеність; 6) системність; 7) інтелектуально-вольовий характер права [4, с.215]. Основне призначення полягає у сприянні належному та безпечному суспільному розвитку. Забезпечує постійний контроль та захист, атакож запобігає утворенню соціально негативних та небезпечних явищ. Від нього залежить, наскільки вдалими і сприятливими будуть умови людської життєдіяльності. Окрім розглянутих підходів до визначення права та зазначення його ознак, необхідно висвітлити перелік здійснюваних ним функцій.

Так, О.Ф. Скакун зазначає, що: «функції права – основні напрямки правового впливу на суспільні відносини з метою їхнього упорядкування». Функції права можна класифікувати у такий спосіб: загальносоціальні (інформаційна, орієнтаційна, виховна) та спеціально-соціальні (юридичні), зокрема (регулятивна та охоронна) [5, с. 225-226]. На думку В.В. Ісаєвої право виконує виховну, ідеологічну, компенсаційну, обмежувальну, поновлюючу й інформаційну, крім існуючих регулятивної і охоронної. Серед соціальних функцій: економічні, політичні, культурні, а також екологічну функції [2, с.45-46]. За допомогою двостороннього поділу функцій на загальносоціальні та спеціальні більш детально охоплюється сутність діяльності кожного з суб'єктів права. Основою функціонування має бути сукупність таких непохитних принципів, як демократизм, правова рівність громадян, захист їх основних свобод та соціальна спрямованість до вдосконалення.

Отже, підсумовуючи вищевикладені положення, можна побачити, що наукові підходи до визначення права викладено у вченнях таких просвітників теоретико-правового напрямку XVIII століття, як: Кант, А. Фейєрбах, Гоффбауер, Захарія, І. Г. Фіхте. У правничій думці XIX-XX ст. такими вченими, як: М.Ф. Владимирський-Буданов, Є.М. Трубецький, Є.В. Спекторський. Серед сучасних науковців: А.Т. Боннер, М.С. Кельман, О.Г. Мурашин, О.Ф. Скакун та інші. Кожен з

представлених науковців має власне судження, щодо права. Важливе значення відведено не лише теоретично закріпленим положенням, але також суворому дотриманню нормативних приписів у повсякденному житті.

Здійснюючи теоретичний аналіз можна помітити те, що правовідіграє важливу роль у формуванні людської свідомості з огляду на своє соціальне призначення. В той же час проявляє свою сутність у вигляді рівності та свободи, владного примусу, взаємозв'язку з мораллю і етикою, а також спрямованістю на встановлення справедливості. Багатогранність права надає йому унікального значення, що характеризується невичерпною актуальністю та потребує постійного заглиблення у свою сутність. Численні наукові здобутки теоретичної праці збагачують скриньку правових знань. Право є таким соціальним явищем, яке спрямоване на збалансування суспільних інтересів, уникнення криз і конфліктів через призму інтересів членів соціуму. Постійно потребуючи наукового удосконалення та подальших професійних пошуків різносторонніх напрямів його вивчення з огляду на практичний аспект функціонування у громадському житті.

Список використаних джерел:

1. Боннер А.Т. Законность и справедливость в правоприменительной деятельности / А.Т. Боннер. – М.: Росс.право, 1992. – 319 с.
2. Ісаєва В.В. Функції права: теоретико-правовий аналіз / В.В. Ісаєва // Часопис кийвського університету права. – 2013. – №1. – с. 45 – 48. – Режим доступу: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2013_1/yyyy/45.pdf
3. Ковальчук О.М. Теорія права у працях вчених Київського університету (XIX – початок ХХ століття): монографія / О.М. Ковальчук. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 192 с.
4. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права : підручник / М.С. Кельман, О. Г. Мурашин. – К. : Кондор, 2006. – 477 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О.Ф. Скакун ; пер. з рос. – Х. : Консум, 2008. – 656 с.
6. Самохвалов В.В. Законність і справедливість: теоретико-правові проблеми співвідношення та взаємодії у сфері права / В.В. Самохвалов, В.П. Самохвалов. – К.: Юстініан, 2009. – 192 с.
7. Філософія та енциклопедія права в Університеті Святого Володимира : у 2 кн. Кн. 1 / за ред. І.С. Гриценка ; [уклад.: І.С. Гриценко, В.А. Короткий]. – К. : Либідь, 2011. – LVIII, 500 с. – (Пам'ятки правничої думки Київського університету).
8. Філософія та енциклопедія права в Університеті Святого Володимира : у 2 кн. Кн. 2 / за ред. І.С. Гриценка ; [уклад.: І.С. Гриценко, В.А. Короткий]. – К. : Либідь, 2011. – LVIII, 500 с. – (Пам'ятки правничої думки Київського університету).

Аспірант наукової лабораторії з проблем досудового розслідування ННІ № 1 НАВС

Нікітін Анатолій Анатолійович

ЩОДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНА ТЕРИТОРІЯ УКРАЇНИ» У ЗЛОЧИНІ, ПЕРЕДБАЧЕНОМУ СТ. 332-1 КК УКРАЇНИ

Окупація території України в черговий раз, на жаль, доводить низьку ефективність існуючої у світі системи безпеки, зокрема йдеться про ООН та ОБСЄ. Зміна стратегій, методів, способів впливу світових держав на дії держави окупанта повинні у найближчий час серйозно трансформуватися. До певної міри хоча економічні санкції стосовно Росії доводять свою ефективність, але провідні країни світу до сьогодні не в змозі встановити її повну економічну ізоляцію, оскільки не бажають поступатися власним економічним комфортом та мають особисті геополітичні інтереси. Хотілося б зауважити, що в середині ХХ ст. подібне «загравання» з іншим окупантом призвело до незворотних наслідків.

Відповідно до ч. 1 ст. 10 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та тимчасовий режим на тимчасово окупованій території України», громадяни України мають право на вільний та безкоштовний